

Bc. Jan Kořínek

Mezinárodní cvičení ALBIS 2008

Anotace

Mezinárodní cvičení ALBIS konané v květnu 2008 může být právem chápáno jako úspěšná demonstrace přeshraniční součinnosti záchranných respektive bezpečnostních složek na hranici České republiky a Německa. Příspěvek ve stručnosti popisuje průběh cvičení, přináší výčet zapojených subjektů a celkové zhodnocení akce.

Klíčová slova

ALBIS, přeshraniční spolupráce, cvičení, krizový management.

Summary

International exercise ALBIS held in May 2008 can rightly be seen as a successful demonstration of cross-border cooperation in the rescue or security area on the border between the Czech Republic and Germany. This article briefly describes the course of the exercise, as well as brings the list of actors involved and the overall evaluation of the respective event.

Keywords

ALBIS, cross-border cooperation, exercise, crisis management.

Úvod

Ve dnech 16. až 18. května se v Litoměřicích uskutečnilo česko-německé cvičení pod názvem ALBIS 2008. Zúčastnilo se ho téměř 500 hasičů, policistů, vojáků, zdravotníků, zástupců města Litoměřice, povodí Labe, členů německé Služby technické pomoci, Monitorovací a informační centrum Evropské unie a Koordinační a vyhodnocovací tým Evropské unie. Námětem cvičení, které bylo připraveno s podporou Evropské unie¹, bylo řešení povodňové situace na řece Labi a Ohři.

Hlavní důvod byl následující: dochází ke změnám klimatu, které zvyšující nebezpečí povodní překračujících rámec hranic tak, jak tomu bylo na řece Labi v letech 2002 a 2006. Podobné situace představují pro všechny zúčastněné orgány, jež působí v oblasti ochrany před katastrofami, zásadní a nad rámec jednotlivých regionů vznikající otázku, zda a jak lze v takové situaci spolupracovat i mezinárodně. Spolková organizace Služby technické pomoci (THW) a Hasičský záchranný sbor České republiky se této výzvě postavili společně v rámci cvičení ALBIS 2008.

Hlavní cíle cvičení

Cíle cvičení ALBIS 2008 byly definovány společně Hasičským záchranným sborem České republiky a THW a jeho těžiště spočívalo v následujícím:

- Zvýšení operační akceschopnosti při působení nad rámec státních hranic.
- Zvýšení taktické hodnoty jednotek pro spolupráci nad rámec státních hranic.
- Zapojení národních varovacích systémů jako nástroje na podporu operace.
- Otestování mechanismu Evropské unie v případě rozsáhlejší mimořádné události.
- Nácvik koordinace na úrovni Evropské unie.
- Nácvik spolupráce s Vyhodnocovacím a koordinačním týmem Evropské unie (Assessment and Coordination Team, A&C Team).
- Prověření řídicích struktur se zapojením mechanismu Evropské unie.

Zúčastněné instituce

Do realizace projektu byly zapojeny instituce Evropské unie, České republiky a Spolkové republiky Německo. Nejvýznamnějšími partnery byli přitom Spolková služba technické pomoci (Technisches Hilfswerk, THW) a Hasičský záchranný sbor České republiky, další instituce byly do projektu zapojeny především na základě jejich účasti v ověřeném mechanismu Evropské unie.

¹ Evropská unie spolufinancuje každoročně cvičení zaměřená na ochranu před katastrofami, a to v rámci společného evropského postupu (mechanismu) pro oblast ochrany před katastrofami. V květnu roku 2007 se Hasičský záchranný sbor ČR a THW dohodly, že zorganizují společné cvičení. V listopadu 2007 Evropská unie žádost schválila a financovala toto cvičení ze 75 % celkových dosažených nákladů.

RAŠOVSKÁ, Lenka; STESKA, Jaroslav, Česko-německé cvičení Albis 2008; in: 112, 7/2008

<<http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-vii-cislo-7-2008-410763.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>>.

STESKA, Jaroslav, Analýza zajištění a průběhu odezvy na vybranou krizovou situaci za účasti mezinárodních složek, Policejní akademie České republiky v Praze (diplomová práce), Praha 2009.

Na straně Evropské unie se cvičení účastnily tyto subjekty: Monitorovací a informační středisko Evropské unie (European Union Monitoring and Information Centre, EU-MIC, A&C Team² a dalších celkem 19 pozorovatelů z řady členských zemí (Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Francie, Spojené království, Nizozemsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Rakousko, Rumunsko, Švédsko, Slovenská republika, Slovinsko, Maďarsko).

Účastníci za Českou republiku byli následující:

- Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky;
- Hasičský záchranný sbor Ústeckého kraje;
- Hasičský záchranný sbor územní odbor Litoměřice;
- Požární stanice Roudnice nad Labem; Požární stanice Lovosice; Požární stanice Štětí; Požární stanice Ústěk;
- Hasičský záchranný sbor územní odbor Děčín;
- Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce Litoměřice (dobrovolné jednotky zřízené Městským úřadem);
- Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce Terezín;
- Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce Bohušovice nad Ohří;
- Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce Třebenice;
- Armáda České republiky vojenský útvar Rakovník;
- Policie České republiky, Krajské ředitelství Ústí nad Labem, územní odbor Litoměřice;
- Městská policie Litoměřice;
- Zástupce Městského úřadu Litoměřice za obec s rozšířenou působností, krizový štáb, zaměstnanci matriky (vyčlenění zaměstnanci), krizový štáb do evidence humanitárního centra;
- Zástupce Povodí Labe;
- Zástupce Povodí Ohře;
- Zdravotní záchranná služba Litoměřice;
- Státní plavební správa: havarijní komise, pracovníci podnikového dispečinku, vyčlenění zaměstnanci;
- Povodí Labe: Příprava a simulace cvičení – podnikový dispečink komise Povodí Labe Hradec Králové, pracovníci Povodí Labe závod Roudnice nad Labem (vyčlenění zaměstnanci).

V rámci Německa se na realizaci cvičení podíleli:

- Operační středisko Spolkového ministerstva vnitra.
- Spolkový úřad pro ochranu obyvatelstva a civilní ochranu.
- Vedení THW v Bonnu.
- Zemský svaz THW Sasko, Durynsko se zásahovými silami místních svazů THW Altenburg, Borna, Chemnitz, Drážďany, Eilenburg, Eisenach, Erfurt, Gera, Grimma, Heiligenstadt, Lipsko, Pirna, Reichenbach, Rudolstadt/Sallfeld a Suhl, jakož i stanic Chemnitz, Drážďany, Erfurt a Lipsko.

² Členové A&C Teamu Evropské unie přijeli z těchto zemí: Dánsko, Estonsko, Finsko, Nizozemsko, Rakousko, Rumunsko, Švédsko, Slovenská republika.

Námět a průběh cvičení

Cvičení Albis 2008 vycházelo ze situace, při které dochází v České republice v prostoru Litoměřic (Ústí nad Labem) k mimořádné události (rozsáhlé povodni na řece Labi). Proto bylo zapotřebí provést protipovodňová opatření, evakuaci, vyprošťování a záchranu osob. V této předpokládané situaci se vychází z toho, že Česká republika požádala předepsaným způsobem cestou mechanismu Evropské unie o mezinárodní pomoc³ a Spolková republika Německo tak vysílá na podporu zásahových sil České republiky THW⁴.

Průběh cvičení byl rozdělen s ohledem na dosažení stanovených cílů cvičení do čtyř fází:

- **Fáze I:** Aktivování a zalarmování sil a prostředků prostřednictvím mechanismu Evropské unie.
- **Fáze II:** Přesun cvičících z členských zemí Evropské unie přes státní hranici, interní přesuny v České republice, shromáždění všech cvičících v Litoměřicích 16. května večer.
- **Fáze III:** Společné nasazení všech cvičících v Litoměřicích. Pro zásahové týmy z obou zemí mělo těžiště spočívat ve společném splnění úkolů v oblasti protipovodňových opatření, respektive zdolání následků povodně. Pro A&C Team bylo hlavním úkolem naplánování dalších operací v následujících dnech, sekundárním úkolem pak koordinace běžících operací.
- **Fáze IV:** Přesun všech sil z Litoměřic zpět do svých výchozích stanovišť.

Přípravy na samotné cvičení začaly ve středu 14. května 2008, kdy Povodí Labe podalo první informaci o stavu a budoucím vývoji na Krajské operační a informační středisko Hasičského záchranného sboru Ústeckého kraje. Stoupající hladina řek v povodí Labe a Ohře dosáhla II. stupně povodňové aktivity (SPA), v odpoledních hodinách dosáhly stoupající hladiny řek v povodí Labe a Ohře III. stupně povodňové aktivity. Byl svolán krizový štáb obce s rozšířenou působností Litoměřice. Předpokládá se totiž vzestup hladin na dolním toku Labe až na Q -20 (Střekov 884/dvacetiletá voda). Byl vyhlášen stav nebezpečí (hejtman vyhlásil krizový stav); začal pracovat krizový štáb, který zhodnotil mimořádnou událost. Na základě nedostatku sil a prostředků Hasičského záchranného sboru České republiky požádal o pomoc 154.

³ Mechanismus Společenství na usnadnění zesílené spolupráce při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany (mechanismus) byl založen za účelem poskytování podpory při rozsáhlých katastrofách, jež mohou vyžadovat urgentní zásahovou akci. Obecným účelem je poskytnout na žádost podporu v případě mimořádných událostí a usnadnit lepší koordinaci asistenčního zásahu ze strany členských států a Společenství, při zohlednění zvláštních potřeb izolovaných, nejvzdálenějších a jiných regionů nebo ostrovů Společenství. Základním prvkem mechanismu je monitorovací a informační středisko (MIC) z toho důvodu, že zabezpečuje nepřerušované spojení s operačními kontaktními místy ochrany států účastnících se mechanismu.

⁴ THW byla založena v roce 1950, a to jako státní instituce pro civilní obranu a krizové řízení. THW podléhá Spolkovému ministerstvu vnitra a jde o nevýdělečnou vládní organizaci. Úkoly THW jsou dány spolkovými zákony, např. zákonem o dobrovolnické službě z roku 1990, úkoly zahrnují technickou asistenci jako součást civilní obrany, krizové řízení a působení v zahraničí s patřičným mandátem. THW má zhruba 800 pracovníků na plný úvazek a dalších 80 000 dobrovolných členů. S mandátem spolkové vlády, Evropské unie a OSN se THW od svého založení podílela na překonání nejrůznějších katastrof nejen v Německu, ale i v zahraničí. THW hraje aktivní roli v mechanismu Evropské unie v rámci civilní obrany a neustále rozšiřuje a zintenzivňuje svou mezinárodní spolupráci.

RAŠOVSKÁ, Lenka; STESKA, Jaroslav, Česko-německé cvičení Albis 2008; in: 112, 7/2008

<<http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-vii-cislo-7-2008-410763.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>>.

záchranný prapor Armády České republiky Rakovník. Po zhodnocení mimořádné situace a rozsahu události, byly o pomoc požádány také mezinárodní složky v rámci mezinárodních dohod, především o příhraniční pomoc sousední Německo. Žádost o mezinárodní pomoc byla směřována především na velkoobjemová čerpadla, síly a prostředky pro evakuaci pomocí záchranných člunů, vyhledávací a záchranné týmy ze zříčených budov (USAR týmy) a síly a prostředky pro zásah na nebezpečné látky; dále Česká republika požádala o tři experty na vyhodnocení situace a pět expertů na koordinaci mezinárodní pomoci (Koordinační a vyhodnocovací tým Evropské unie).

Při rychlém vzestupu hladiny došlo k odříznutí části vesnice, kde byla nutná záchrana osob, zvířat a majetku, která je možná pouze přes vodní hladinu. K simulování situace posloužil levý břeh řeky Labe na špičce soutoku Labe a Ohře proti vojenskému cvičišti v Litoměřicích. Jednotky Hasičského záchranného sboru České republiky, THW, Policie České republiky, Armády České republiky a Povodí Labe provedly záchranu postižených osob. Na tomto místě je přebrali pracovníci vybudovaného humanitárního střediska. Záchrana osob byla prováděna vodními čluny, současně byla provedena ukázka záchrany osoby z hladiny řeky vrtulníkem Policie České republiky. K zajištění nouzového propojení obou břehů řeky bylo vybudováno provizorní mobilní přemostění.

V rámci cvičení byla provedena výstavba protipovodňové stěny (byl postaven z pytlů s pískem „bazén“ o rozměrech 10 x 20 m a výšce 2 m). V odpoledních hodinách probíhaly na jiném úseku ve zdemolované budově vyhledávací a záchranné práce, jichž se zúčastnily zasahující složky za pomoci USAR týmu THW, USAR týmu Hasičského záchranného sboru hl. m. Prahy a Kynologické služby České republiky. Vyhledávaly oběti pod sutinami, prováděly vyprošťovací práce osob zasažených závalem, jejich ošetření, zajištění náhradního ubytování a případný odvoz zraněných k ošetření zdravotnickou záchrannou službou.

Zároveň s ukázkami zásahu fungovalo v prostoru cvičení současně pět štábů (štáb velitele zásahu Hasičského záchranného sboru České republiky, řídicí štáb THW, štáb Policie České republiky, štáb Armády České republiky a mezinárodní štáb („Terénní operační koordinační středisko“, On-Site Operations Coordination Centre, OSOCC). Celkové řízení cvičení spadalo pod štáb velitele zásahu Hasičského záchranného sboru České republiky, stejně jako organizace činnosti jednotek THW (jeho zástupce byl stále přítomen ve štábu velitele zásahu Hasičského záchranného sboru). OSOCC dostal za úkol koordinovat příjem zahraniční pomoci.

Hodnocení projektu⁵

Hodnocení projektu je možné koncipovat následujícím způsobem:

- Díky rozsáhlé přípravě jako i společnému nasazení během cvičení bylo možné podstatně zvýšit operační akceschopnost jednotek a příslušných štábů při působení nad rámec státních hranic.
- Podařilo se zvýšit taktickou hodnotu zásahu jednotek pro spolupráci nad rámec státních hranic: téměř všechny úseky cvičení byly koncipovány tak, aby síly z obou zemí řešily úkoly společně, což fungovalo velmi dobře. Spolupráce byla i přes určitou jazykovou bariéru výrazně zlepšena též akceschopnost taktických řídicích struktur.
- Zapojení národních varovacích systémů jako nástroje na podporu operací proběhlo v rozsahu odpovídajícím potřebám cvičení. Varovací a řídicí systém České republiky byl během cvičení aktivován kompletně.
- Mechanismus Evropské unie byl testován v simulované mimořádné situaci velkého rozsahu. Přitom se ukázalo, že i bez zapojení politických úrovní bylo pro pouhé předávání a zpracovávání hlášení zapotřebí cca 24 hodin, takže je třeba počítat s tím, že v reálné situaci by ke skutečnému zalarmování potřebných sil došlo pravděpodobně až po 48 nebo ještě více hodinách. Významným poznatkem je proto fakt, že je nutné přijímat rozhodnutí včas a pomoc poskytnout případně i bez definitivního přijetí nabídek.
- Koordinace na úrovni Evropské unie a spolupráce s A&C týmem byla vyzkoušena též úspěšně. S ohledem na stávající řídicí struktury koordinoval OSOCC virtuální mezinárodní týmy. Tak se podařilo získat důležité poznatky a zkušenosti pro plánování pomoci v případech závažných mimořádných událostí.
- Dále došlo k cvičení a prověření řídicích struktur při zapojení mechanismu Evropské unie. Jako zřetelná výzva pro OSOCC se projevila potřeba, aby se OSOCC během běžícího zásahu zapojil do již etablovaných řídicích struktur a převzal koordinaci. Hodnocení pozorovatelů Evropské unie a nasazených sil Evropské unie prostřednictvím dotazníků podporuje tento závěr.

Závěr

Z dostupných zdrojů vyplynul následující závěr: během cvičení byly splněny všechny cíle stanovené již v přípravné fázi projektu. Byla procvičena spolupráce mezi THW a Hasičským záchranným sborem, rovněž i spolupráce mezi jednotlivými složkami integrovaného záchranného systému České republiky (Policie České republiky, Armáda České republiky, Zdravotnická záchranná služba, krizové štáby apod.). Současně byla procvičena spolupráce mezi Monitorovacím a informačním centrem Evropské unie a Vyhodnocovacím a koordinačním týmem Evropské unie. I přes překážky spočívající zejména v jazykové bariéře a rozdílném způsobu výcviku se ukázalo, že všechny zúčastněné složky jsou schopny spolu velice dobře spolupracovat.

⁵ STESKA, Jaroslav, Analýza zajištění a průběhu odezvy na vybranou krizovou situaci za účasti mezinárodních složek, Policejní akademie České republiky v Praze (diplomová práce), Praha 2009.

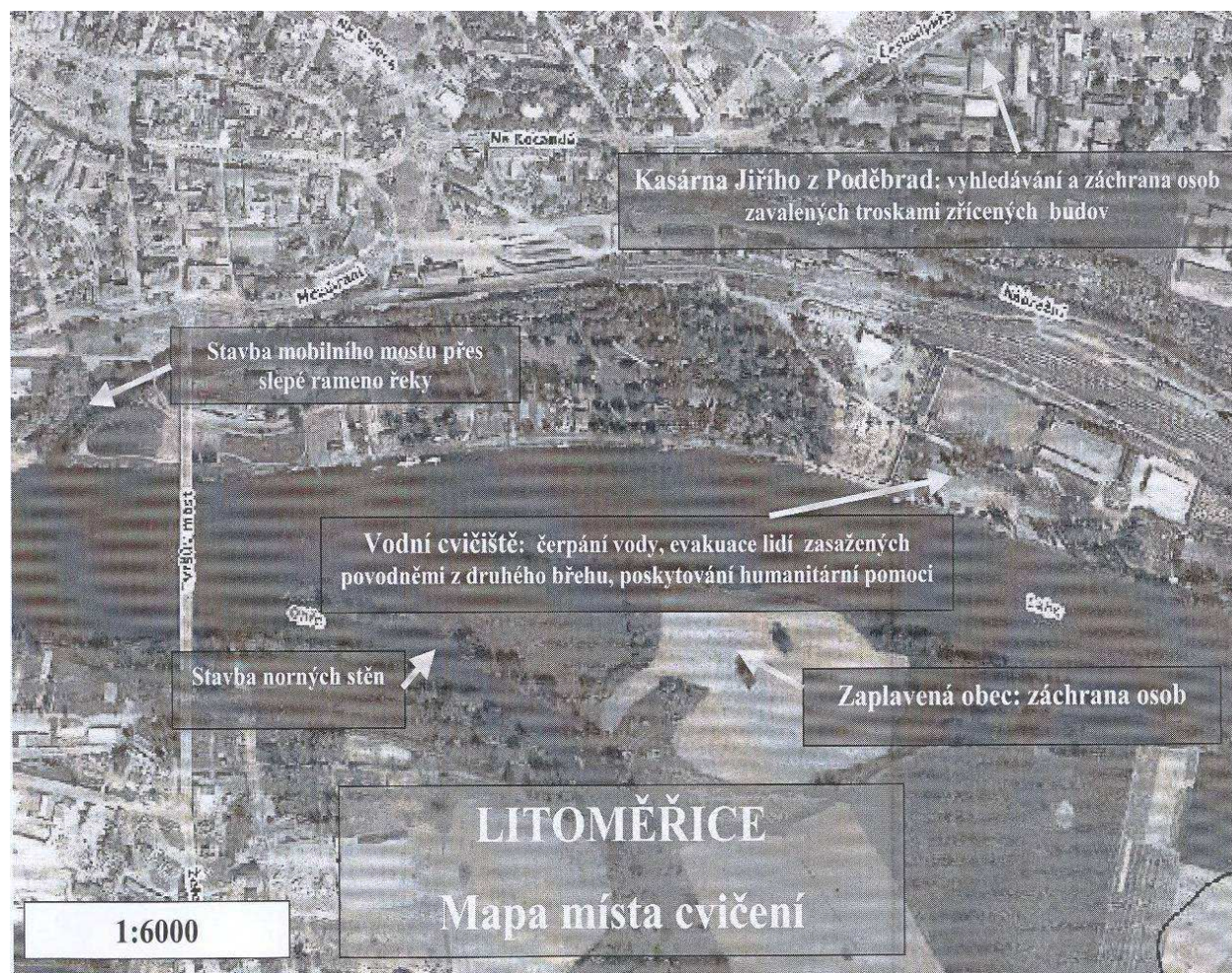
Ilustrace z průběhu cvičení⁶

⁶ ALBIS 2008, Fotogalerie; in: Královské město Litoměřice
<<http://www.litomerice.cz/galerie/displayimage.php?album=36&pos=196>>.

Mapa cvičení⁷

⁷ ALBIS 2008; in: Ministerstvo vnitra České republiky, archiv <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/data/files/albis08cviceni4515.pdf>.